

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Minister
Spraw Zagranicznych

DWPPG.264.21.2022 / 2

**Pan
Marcin Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich**

Szanowny Panie Rzeczniku,

W odpowiedzi na Pana pismo nr VII.7037.90.2022 z dnia 2.07.2022 r. w sprawie nauczania języka polskiego w Republice Federalnej Niemiec uprzejmie informuję, iż w RFN kwestie edukacji pozostają w kompetencji krajów związkowych.

Stopień realizacji zobowiązań RFN pozostaje zróżnicowany oraz uzależniony od stanowiska władz landowych i poszczególnych szkół. Kwestie związane z nauczaniem języka polskiego nie odwołują się do Traktatu polsko-niemieckiego, który jest podstawą postulatów środowisk polskich, domagających się realizacji Traktatu w kwestii artykułów mniejszościowych, tzn. wsparcia dla prowadzonego nauczania lub jego rozszerzania.

W kontaktach ze stroną niemiecką podkreślamy wagę zachowania tożsamości narodowej Polaków w Niemczech oraz Niemców w Polsce na gruncie przepisów Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy z 17 czerwca 1991 r. Kluczowy w tym zakresie jest dostęp obu społeczności do nauczania w języku ojczystym i pozostaje w dalszym ciągu jednym z priorytetów strony polskiej w działaniach na rzecz realizacji Traktatu polsko-niemieckiego. Nauczanie języka polskiego jako języka pochodzenia prowadzone w szkołach publicznych w Niemczech trudno jest bowiem uznać za formułę wypełniającą postanowienia Traktatu w zakresie zapewnienia nauki języka ojczystego, a można postrzegać jedynie za rozwiązanie odnoszące się do dyrektywy z 25 lipca 1977 r. Rady Wspólnot Europejskich 77/486/EWG w sprawie kształcenia dzieci pracowników migrujących. Pomimo upływu 30 lat od zawarcia Traktatu i 10 lat rozmów w formule Okrągłego Stołu dotyczących jego realizacji, nie wydano żadnych aktów prawnych, które zapewniłyby wdrożenie Traktatu na poziomie landów.

W świetle Traktatu społeczność polska w Niemczech oraz mniejszość niemiecka w Polsce mają takie same uprawnienia. Art. 20 ust. 2 Traktatu zobowiązuje strony do realizowania praw i obowiązków dotyczących mniejszości zgodnie ze standardami międzynarodowymi, odnosząc się do obu grup wymienionych w tym ustępie umowy. Równość partnerów polonijnych i reprezentantów mniejszości niemieckiej była dotąd naczelną ideą wzajemnego dialogu, która legła u podstaw m.in. koncepcji polsko-niemieckiego Okrągłego Stołu.

Pełnomocnik Rządu Republiki Federalnej Niemiec ds. przesiedleńców i mniejszości narodowych w swoich wypowiedziach rozróżnia pomiędzy statusem Niemców zamieszkałych w Polsce uznając ich za mniejszość narodową a Polakami zamieszkującymi w Niemczech określając ich mianem mniejszości etnicznej. Nie jest to zgodne z polskim stanowiskiem, według którego Polakom zamieszkującym

w Niemczech odebrano status mniejszości narodowej i majątek bezprawnie. W prawie międzynarodowym nie ma ogólnie przyjętej definicji mniejszości narodowej. Mniejszość narodową określa jednak zestaw praw. Traktat polsko-niemiecki w art. 20 ust.1 wskazuje na symetrię praw mniejszości niemieckiej w Polsce oraz obywateli niemieckich pochodzenia polskiego, niezależnie czy wobec tych ostatnich używa się oficjalnie terminu mniejszości, czy nie.

Oferta nauczania języka polskiego w niemieckich krajach związkowych sprowadza się głównie do ograniczonej formuły języka kraju pochodzenia, właściwej w przypadku imigrantów nieobjętych szczególną regulacją traktatową. Możliwość zdawania matury z języka polskiego istnieje tylko w Brandenburgii, Saksonii, Meklemburgii-Pomorzu Zachodnim i Dolnej Saksonii. Wyjątkowa sytuacja na tle innych krajów związkowych w kwestii nauczania języka polskiego występuje w Berlinie (Brandenburgia), gdzie funkcjonują dwie szkoły europejskie o profilu polsko-niemieckim ucząc ok. 475 uczniów. Umożliwiają one naukę języka polskiego oraz pozostałych przedmiotów w języku polskim.

Największą liczbę szkół i uczniów pobierających naukę języka polskiego odnotowujemy w Brandenburgii. Oferta nauczania obejmuje: język polski jako 2. i 3. język obcy; w kilku szkołach w regionie przygranicznym również na zasadach języka ojczystego. Na terenie Saksonii-Anhalt i Turyngii brak w ofercie szkół publicznych lekcji języka polskiego. Największa liczba szkół i uczniów pobierających naukę języka polskiego w ramach niemieckiego systemu oświaty znajduje się w Nadrenii Północnej-Westfalii, gdzie uczy się 19.485 uczniów z polskim obywatelstwem.

W Hesji język polski nauczany jest w 29 szkołach publicznych. Hesja wprowadziła także pilotażowy projekt: język polski jest nauczany jako język obcy w szkole Neue Gymnasiale Oberstufe we Frankfurcie nad Menem. Warunkiem zaliczenia przedmiotu do egzaminu maturalnego jest przyjęcie wniosku o zmianę kolejności językowej przez Kuratorium Oświaty (obecnie jako drugi lub trzeci język obcy).

W Kraju Saary mimo zapotrzebowania nauczania języka polskiego sytuacja jest trudna. Przed rozpoczęciem roku szkolnego 2021/2022 władze Kraju Saary rozesłały do wszystkich szkół ogólnokształcących w Kraju Saary (szkół podstawowych, szkół społecznych i gimnazjów) pismo informujące rodziców o możliwości nauki języka polskiego jako języka kraju pochodzenia. Na ankietę odpowiedziało 130 uczniów z różnych szkół. Wg ministerstwa, zajęcia nie mogły zostać rozpoczęte, ponieważ w żadnej ze szkół nie zebrała się wystarczająca grupa uczniów.

Najpoważniejszym problemem jest brak systemowego wsparcia nauczania języka polskiego w Bawarii, gdzie w 2008 r. zlikwidowano nauczanie języków ojczystych na rzecz intensywniejszej nauki języka niemieckiego wśród migrantów.

W Badenii-Wirtembergii wsparcie dla nauczania języka polskiego odbywa się wyłącznie na podstawie dyrektywy UE 77/486/EWG.

Powyżej przedstawiona sytuacja nauczania języka polskiego w krajach związkowych nie odpowiada zapotrzebowaniu społeczności polskiej w Niemczech oraz daleka jest od oczekiwań strony polskiej.

Z poważaniem,

wz. Ministra Spraw Zagranicznych

Piotr Wawrzyk

Sekretarz Stanu

/podpisano elektronicznym podpisem kwalifikowanym/